

— Czas na odkrywanie!

Krajobraz wyżynny

Przeczytaj tekst dotyczący odległej przeszłości obszaru Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, a następnie wykonaj zadania.

W późnej jurze, 160 milionów lat temu, niemal całe terytorium dzisiejszej Polski oraz ogromne obszary dzisiejszej środkowej Europy przykryte były wodami ciepłego, dość głębokiego morza. Był to efekt wysokiego poziomu mórz i oceanów wskutek panowania ciepłego klimatu na całej planecie.

W morzach pływały liczne amonity i belemnity, a na morskim dnie żyły gąbki, ramienionogi, małże oraz jeżowce. Muszle amonitów są jednymi z najczęściej znajdowanych skamieniałości w wapieniach z późnej jury. Są one licznie spotykane na terenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. W wapieniach jurajskich często znajdowane są też rostra – fragmenty szkieletu belemnitów o kształcie strzały. Skamieniałości te mylnie określano [...] „strzałkami piorunowymi”, a ich genezę niepoprawnie wiązano z przetapianiem piasku w momencie uderzenia pioruna. Z kolei wapienie, w których tkwią skamieniałe szkielety gąbek, są szczególnie twarde, dzięki czemu zachowują się często w krajobrazie jako samotne skałki – ostańce. To właśnie te pamiątki dawnego morza stanowią o uroku Jury Krakowsko-Częstochowskiej.

Na podstawie: *Polska 160 milionów lat temu (jura)*,
<https://zywaplaneta.pl/polska-w-przeslosci-geologicznej/polska-jura/> (dostęp: 23.04.2024).

Słowniczek

jura – okres w historii Ziemi trwający w przedziale około 150–200 milionów lat temu; od niego pochodzi określenie „Jura” dotyczące Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej

skamieniałości – szczątki, odciski lub ślady dawnych organizmów

Zadanie 1. Wykonaj polecenia dotyczące jednego ze zwierząt żyjących miliony lat temu w ciepłym morzu na terenie dzisiejszej Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.

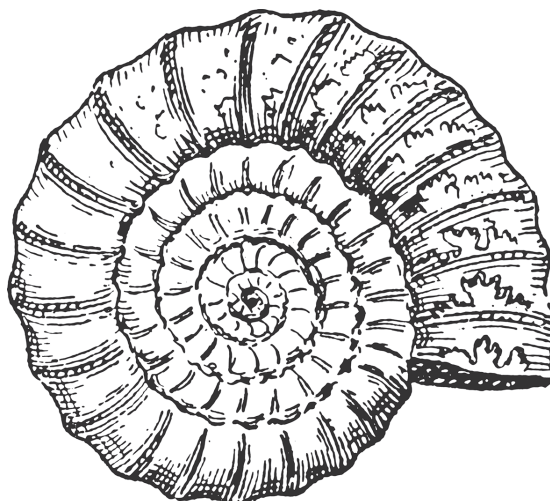
a) Przyjrzyj się ilustracji ukazującej skamieniałość stworzenia, którego nazwę podkreślono w tekście. Zapisz tę nazwę w wyznaczonym miejscu.

.....

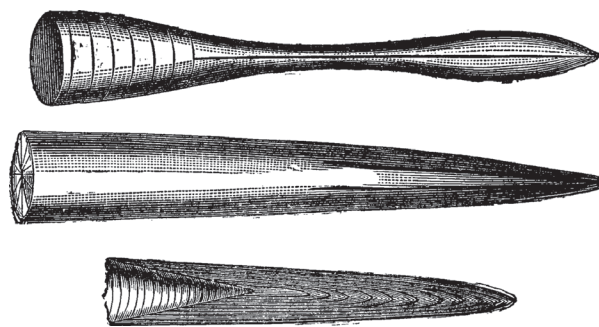
b) Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Skamieniałość tego zwierzęcia to najczęściej jego

- A. muszla.
- B. kości.
- C. zęby.

Zadanie 2. Ilustracja prezentuje skamieniałości, które są fragmentami szkieletów belemnitów. Odnajdź w tekście ich nazwę i zapisz ją w wyznaczonym miejscu.

.....

Zadanie 3. Zaznacz poprawne uzupełnienie każdego ze zdań.

Amonity i belemnity były zwierzętami

- A. lądowymi.
- B. latającymi.
- C. morskimi.

Wapień zawierające szkielety są twarde i licznie zachowały się jako wolno stojące, pojedyncze skałki.

- A. amonitów
- B. gąbek
- C. małży

Zadanie 4. Ustal, które z podanych informacji są prawdziwe, a które – fałszywe. Zaznacz P (prawda) lub F (fałsz).

Jura to nazwa okresu w historii Ziemi, a także określenie dotyczące Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.	P	F
Większość dzisiejszego obszaru Polski nigdy nie była pokryta morzem.	P	F
Odcisnięty w podłożu ślad dinozaura można uznać za skamieniałość.	P	F
W jurajskich morzach występowały jeżowce, małże i gąbki.	P	F
„Strzałki piorunowe” powstały w wyniku uderzeń pioruna.	P	F
Na terenach Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej można zaobserwować pozostałości po dawnym morzu.	P	F